

Aan de gemeenteraad

Onderwerp **Werk Slim, Reis Slim en Slimme en duurzame mobiliteit Noord Nederland**
Uw kenmerk
Ons kenmerk **Z205024-2018**
Dienst **Fysiek Domein**
Sector **Projectenbureau**
Contact **Sebastiaan Mulder (058 233 8169)**
Bijlagen **1**
Datum **20 december 2018, verzonden:**

Geachte leden van de raad,

Bij de begrotingsbehandeling heeft wethouder Douwstra aangegeven u te informeren over de stand van zaken en de verschillende thema's in het kader van slimme en duurzame mobiliteit. In het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) van eind november 2018 zijn hierover afspraken gemaakt tussen Noord Nederland en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).

Middels deze brief informeren wij u graag over de behaalde resultaten vanuit het programma Werk Slim, Reis Slim 2016-2017, de regionale plannen voor de periode 2018-2021 (Leeuwarden-Fryslân) en de nieuwe samenwerking met Noord Nederland op het gebied van Slimme en Duurzame Mobiliteit (2018 en verder).

Resultaten Werk Slim, Reis Slim 2016-2017

Om de stad en omgeving beter bereikbaar te maken is de afgelopen jaren in het kader van het programma "Leeuwarden Vrij-Baan", flink geïnvesteerd in het mobiliteitssysteem in en rond de stad. Naast deze infrastructurele werkzaamheden is vanuit het programma Werk Slim, Reis Slim (WSRS) gewerkt aan gedragsverandering en -beïnvloeding van forenzen (Leeuwarden-Fryslân) om autokilometers tijdens spijtijden te verminderen en daarmee de bereikbaarheid in en rond de stad te verbeteren. Gemeente Leeuwarden, Provincie Fryslân, VNO/NCW en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) werken hierin samen.

In de periode 2016-2017 hebben diverse maatregelen geresulteerd in 1700 spijsmijdingen per dag (auto's uit de spij). Dit is onder andere gerealiseerd door forenzen te verleiden vaker op de fiets of met het openbaar vervoer (OV) te gaan, minder te reizen door vaker thuis te werken of op afstand te vergaderen. De met het Ministerie afgesproken opgave voor 2016-2017 was 825 dagelijkse spijsmijdingen. Het resultaat is meer dan het dubbele. De resultaten

zijn ook in landelijk perspectief hoog, zeker gezien de relatieve kleinschaligheid van het programma Werk Slim, Reis Slim.

In 2016-2017 zijn de volgende projecten uitgevoerd:

- Werkgeversbenadering
Met bedrijven en organisaties zijn maatregelen en voorzieningen getroffen om werknemers te stimuleren spitsmijdend te reizen en anders dan met de auto.
- Spitsmijdend parkeren
Korting geven op het parkeren buiten de spits tijden en zo spitsmijdend reizen te stimuleren.
- Fietsstimulering
Campagnes en regelingen inzetten om het gebruik van de fiets tijdens de spits tijden en daarbuiten te bevorderen.
- Ketenverbetering
Het realiseren van OV-plushaltes om gemakkelijk van de auto naar de fiets of het OV over te kunnen stappen en daarmee anders reizen te stimuleren.
- OV-Spits
Het realiseren van meer ruimte voor forenzen in het OV tijdens de spits door het inzetten van collegeliners.
- Goederenvervoer
Gezamenlijk met de bedrijven op zoek naar slimme oplossingen om logistieke stromen te verminderen tijdens spits tijden.
- Intelligente Transportsystemen (ITS)
Inzetten van slimme technologie waaronder intelligente verkeerslichten om de doorstroming van verkeer te bevorderen. Daarbij hoort ook het op orde hebben van de verschillende verkeersdata.

Bovenstaande plannen zijn gemonitord. In de bijlage worden de resultaten voor de periode 2016-2017 toegelicht.

Regionale plannen Leeuwarden-Fryslân 2018-2021

Leeuwarden wil haar positie als hoofdstad van Fryslân ook de komende jaren verder uitbouwen door slimme maatregelen te treffen die helpen de regio Leeuwarden en Fryslân beter bereikbaar en duurzamer te maken en te houden. Zo is de regio in 2017 het gesprek met het Ministerie aangegaan voor een vervolg op WSRS. Dit heeft geresulteerd in een programma voor de periode 2018-2021 voor Leeuwarden-Fryslân. Leeuwarden-Fryslân wil daarmee tevens bijdragen aan het akkoord van Parijs en Klimaatakkoord.

Als Leeuwarden-Fryslân zetten we in op:

1. Fietsstad nummer 1 van Nederland
 - Doel van het fietsplan is 20% meer fietsgebruik op de (hoofd-) routes eind 2021 (Peildatum 2018).
 - Daarnaast is 30% van onze inwoners in 2019 op de hoogte van de fietsvoorzieningen in de gemeente, waaronder de gratis fietsenstallingen, Park & Bike, deelfietsstelsysteem, fietssnelwegen, etc.
 - Onze ambitie is fietsstad van Nederland te worden in 2022
2. Intelligente transportsystemen (ITS), slimme mobiliteit
 - Verder inzetten op technologie van verzamelen en beschikbaar stellen van data, slimme verkeerslichten en benutten van talking traffic en mobility as a service (MaaS) concepten.
3. Duurzame stadsdistributie

- In 2020, 25% van de bevoorrading in het kernwinkelgebied op een duurzame manier te laten plaatsvinden met 25% minder voertuigen (Peildatum 2018).
 - 4. Bedrijven gaan duurzaam
 - Bedrijvenaankpak om bestaande en nieuwe partners bij te laten dragen aan emissievrije mobiliteit en daarvoor maatregelen te laten nemen (regelingen / voorzieningen).
 - 5. Fiets in de keten
 - Bepalen van de wenselijke voorzieningen voor de fiets bij ketenverplaatsingen.
 - In beeld brengen van de mogelijkheden voor realisatie en beheer.
 - Realisatie van een nader te bepalen aantal voorzieningen voor fietsverhuur en fietsenstalling.
 - 6. Metten van duurzame mobiliteit
 - Bovenstaande plannen worden net als voorgaande jaren gemonitord. Daarmee wordt onder andere inzichtelijk of de doelstelling (per plan en in totaal) wordt behaald.
- Diverse plannen zijn al in uitvoering.

Samenwerking Slimme en Duurzame Mobiliteit Noord Nederland

In de loop van 2018 zijn de gesprekken van Leeuwarden-Fryslân verbreed door belangstelling uit Groningen en Drenthe om aan te sluiten bij de ontwikkelingen in Leeuwarden-Fryslân. Afsproken is een samenwerking aan te gaan met Noord-Nederland en het Ministerie I&W om zo met een gezamenlijk pakket aan maatregelen de mobiliteit versneld te verduurzamen en daarmee de CO₂-uitstoot en andere emissies te reduceren. De sector verkeer en vervoer in Noord-Nederland zorgt jaarlijks namelijk voor een CO₂-emissie van 3,67 miljoen ton, ca. 20% van de totale CO₂-uitstoot in Noord-Nederland. Dat is, relatief gezien ten opzichte van andere sectoren, hoger dan in andere delen van het land. Hier zijn redenen voor dat andere sectoren ondervertegenwoordigd zijn in het Noorden en dat er relatief veel gereisd wordt vanwege de grotere tussenliggende afstanden.

De gezamenlijke ambitie van Noord Nederland:

In 2035 of zoveel eerder als mogelijk zijn de voorwaarden binnen de invloedssfeer van partijen aanwezig om de mobiliteit binnen de regio Noord-Nederland volledig emissievrij te maken.

Het voorzitterschap van het MIRT Noord Nederland is belegd bij wethouder Douwstra. Daarbij is Gemeente Leeuwarden aanjager en trekker van dit initiatief en heeft samen met de provincies Drenthe, Groningen en Fryslân, de gemeenten Assen, Emmen en Groningen en het Ministerie van I&W gewerkt aan diverse afspraken. Deze afspraken zijn op 22 november 2018 in het zogenoemde Bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO-MIRT) door Minister van Nieuwenhuizen en Staatssecretaris van Veldhoven (I&W) akkoord bevonden en bekrachtigd. Daarmee is er een akkoord op de plannen die Noord-Nederland heeft om uiterlijk in 2035 de voorwaarden voor volledig emissieloze mobiliteit mogelijk te maken.

In Noord-Nederlands verband worden daarmee plannen gemaakt voor onder andere het uitbreiden van het netwerk van elektrische oplaadpunten en vulpunten voor groene waterstof, elektrificeren van Openbaar Vervoer, het circulair aanleggen en beheren van infrastructuur, de aanleg van fietssnelwegen

Noord-Nederland-breed, het vergroenen van wagenparken en ketenmobiliteit (om overstappen van vervoermiddel fiets, auto en OV op meer plekken te realiseren en makkelijker te maken). Ook het stimuleren van deelauto's, autonoom vervoer en zogenoemde mobility as a service (MaaS) maken hier onderdeel van uit. Veel van deze plannen hebben in het BO MIRT (eind 2019) een financieel akkoord nodig (cofinanciering). In 2019 worden de verschillende plannen daarom verder uitgewerkt.

Financieel

Resultaten Werk Slim, Reis Slim 2016-2017

Het totale budget voor het programma Werk Slim Reis Slim in de periode 2016-2017 was € 2,5 mln. Het gemeentelijke aandeel daarin bedroeg € 0,75. Met de Provincie is in het kader van Programma Bereikbaarheid Leeuwarden overeengekomen dat zowel de Provincie als de gemeente in totaal € 3 mln. beschikbaar stellen voor de uitvoering. Het gemeentelijk aandeel is hieruit gedekt. Deze cijfers hebben we elke keer in de jaarrekening terug laten komen.

Regionale plannen Leeuwarden-Fryslân 2018-2021

Het budget voor 2018 tot en met 2021 voor Leeuwarden/Fryslân is in totaal ruim € 8,3 mln. Hiervan wordt € 2,8 mln. gedekt uit gemeentelijke middelen. Het grootste deel van de gemeentelijke dekking komt uit het programma infra namelijk € 2,6 mln. Dit heeft betrekking op de fietsroutes. Deze middelen zijn in de begroting beschikbaar. Een deel van € 175.000,- komt uit middelen voor Smart Mobility. Ook deze middelen zijn reeds opgenomen in de begroting. Het restant wordt gedekt uit de nog resterende middelen vanuit het programma bereikbaarheid.

Samenwerking Slimme en Duurzame Mobiliteit Noord Nederland

Naast het eigen programma voert Gemeente Leeuwarden ook de regie voor de uitwerking van de samenwerking Slimme en Duurzame Mobiliteit Noord Nederland. Hiervoor is tot en met 2019 een budget van € 170.000,- beschikbaar. Dit wordt volledig gedekt door het Rijk. Afspraken over het vervolg worden nog gemaakt.

Voortgang

Middels deze brief hebben wij u geïnformeerd over de resultaten vanuit het programma Werk Slim, Reis Slim 2016-2017, de regionale plannen voor de periode 2018-2021 (Leeuwarden-Fryslân) en de nieuwe samenwerking met Noord Nederland op het gebied van Slimme en Duurzame Mobiliteit (2018 en verder). Uiteraard informeren we u eind 2019 over de voortgang van dit programma.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester,

Blad 5

secretaris,

Bijlage 1:

Resultaten Werk Slim, Reis Slim 2016-2017

Werk Slim, Reis Slim is in Leeuwarden met veel succes uitgevoerd. Tweemaal de doelstelling is aan resultaat geboekt. Het spitsmijdend parkeren, fiets en de werkgeversbenadering bleken het meest succesvol.

PvA Werkgeversbenadering

Met de 29 aangesloten grote(re) werkgevers en ongeveer eenzelfde aantal mkb bedrijven is in de Werkgeversaanpak ingezet op het verdiepen van mobiliteitsmaatregelen bij bedrijven en het borgen van mobiliteitsmanagement aan de werkgeverskant door mobiliteitsmaatregelen in te bedden in beleid, voorzieningen en gedrag. De marketing/communicatie, het totale maatregelpakket WSRS en de werkgeversaanpak is integraal ingezet.

In totaal zijn er ongeveer 25.000 werknemers via de bedrijven georganiseerd, zo'n 45% van wat er in Leeuwarden werkzaam is. Er is vooral doelgericht ingezet op het nog niet bereikte deel van de werknemers. De werkgeversbenadering heeft de grootste bijdrage aan het totale resultaat geleverd en driemaal de doelstelling gehaald; een bevestiging dat de maatregelen die bedrijven zelf nemen zeer effectief zijn.

PvA Parkeren

De pilot Spitsmijdend Parkeren is ingezet op een parkeerterrein bij WTC Expo. Dagelijks 120 spitsmijdende parkeerders en 200 auto's minder zijn geteld als gevolg van invoeren betaald parkeren en korting voor spitsmijdend parkeren. Buiten de spitsstijden het terrein op- of afrijden levert een korting op parkeren op van 90%. Gemiddeld reizen deelnemers vier dagen per week met de auto naar het werk reizen, hiervan maken deelnemers twee dagen per week gebruik van de maatregel Spitsmijdend parkeren. Als maatregel levert spitsmijdend parkeren daarmee per deelnemer vergeleken met de andere specifieke maatregelen de meeste spitsmijdingen per deelnemer op (niet in totaal). De maatregel is een lokale maatregel op 1 plek en trekt 1% van de werknemers.

PvA Fiets

Ruim 800 deelnemers hebben meegedaan met de e-bikeproef Rij2Op5. Het aantal fietsritten is bij de deelnemers aan Rij2Op5 harder gestegen dan bij de niet-deelnemers. Voor de deelnemers is het gemiddelde aantal fietsreisdagen toegenomen met 12%, van 2,00 naar 2,24. Voor de niet-deelnemers is dit nagenoeg gelijk gebleven, een lichte toename van 0,87 dagen naar 0,89 fietsreisdagen per week. Bij de deelnemers aan Rij2Op5 is het percentage van respondenten dat 40% of meer van de ritten met de fiets doet, gestegen van 55% naar 64%. Voor de niet-deelnemers is het percentage minder snel gestegen, van 25% naar 28%. De respondenten die een e-bike met korting hebben gekocht gebruiken deze gemiddeld 3,3 dagen per week. Een derde maatregel fiets is Park&Bike. De Park&Bike-maatregel bestaat uit fietskluizen op 5 parkeerplaatsen aan de rand van Leeuwarden. Automobilisten zetten hier hun auto neer om het laatste stuk met de fiets af te leggen. Alle kluizen zijn nagenoeg vol en er wordt gekeken naar mogelijkheden voor uitbreiding.

PvA OV Spits

Dit plan behelst het inzetten van collegelinters voor scholieren en studenten. Achterliggend doel is om capaciteit vrij te spelen reguliere buslijnen ten gunste van forenzen. 7 collegelinters die studenten vanuit de regio naar Leeuwarden

vervoeren en ruimte maken voor forenzen. Dit plan van aanpak vraagt een langere termijn dan 2016-2017.

PvA Ketenverbetering

Ketenverbetering/ketenmobiliteit betreft de realisatie van nieuwe OV-Plushaltes op diverse plekken in de provincie. 6 OV-plushaltes met extra voorzieningen op strategische locaties in kernen. De OV-Plushaltes zijn bushaltes met extra voorzieningen zoals fietsenrekken en fietskluizen, parkeerplaatsen, Park&Ride stroken, verlichting en een veilige oversteek. Dit is een nieuw pakket aan extra voorzieningen en vraagt een langere termijn dan 2016-2017.

PvA Goederenvervoer

Met deze maatregel worden de bedrijven in beeld gebracht die verantwoordelijk zijn voor de bestel- en vrachtautoritten die bijdragen aan de meest vertraagde ritten in de regio. Via een procesbenadering is in samenspraak met de ketenbedrijven (verladers, vervoerders en ontvangers) gezocht naar maatwerkoplossingen op structurele spitsmijdingen te realiseren. Uit truckspotting bleek dat een benadering van de ketenbedrijven niet zinvol zou zijn om spitsmijdingen te realiseren. Dit project is vervolgens stop gezet.

Daarnaast werd er gekeken naar de mogelijkheden om informatieverstrekking tussen wegbeheerders op elkaar af te stemmen en of er optimalisaties mogelijk zijn die de betrouwbaarheid van het vervoer over water verbeteren en het reistijdverlies op de weg beperken. Dit heeft zich beperkt tot optimalisaties van brugbedieningen. Uit de analyses bleek dat de brugbedieningen in geringe mate nog valt te verbeteren. Onder ander worden er intelligente kastjes op de bruggen gehangen die het op termijn mogelijk maken voorspellingen te doen wat de te verwachten wachttijden voor de bruggen zijn zodat automobilisten daarop kunnen anticiperen.

PvA ITS

ITS staat voor Intelligente Transportsystemen en richt zich op data-inwinning, informeren van weggebruikers en de ontwikkeling van informatiediensten. Voor Leeuwarden worden tien intelligente verkeersregelinstallaties (vri's) aangepakt om de data uit de verkeerslichten snel door te kunnen geven aan serviceproviders. Meest in het oog springende voorbeeld is het doorgeven van de tijd tot groen, eventueel inclusief snelheidsadvies, zodat de voertuigen weten wanneer het groen wordt. Ook is het hiermee mogelijk bepaalde verkeersdeelnemers, bijvoorbeeld de fietsers, meer prioriteit te geven.